

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/121/2001

CAŁA POLSKA CZYTA DZIECIOM?

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, WRZESIEŃ 2001

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- Prawie dwie trzecie (62%) respondentów, którzy w swoim gospodarstwie domowym mają dzieci nieumiejące jeszcze samodzielnie czytać, deklaruje, że domownicy co najmniej kilka razy w tygodniu czytają im książeczki na głos, w tym jedna piąta (22%) twierdzi, że w ich domu czyta się dzieciom codziennie. Co piąty ankietowany (22%) deklaruje, że w jego gospodarstwie domowym czyta się dzieciom tylko w niedziele lub inne dni wolne od pracy. Mniej więcej co ósmy badany (13%) przyznaje, że w jego rodzinie wcale nie czyta się małym dzieciom na głos.

- W opinii większości ankietowanych (74%) obejrzenie przez dziecko telewizyjnej bajeczki lub filmu nie może zastąpić przeczytania książki, na podstawie której powstał ten film. Jednak co piąty badany (19%) jest zdania, że obejrzenie ekranizacji książki może zastąpić dzieciom jej lekturę. Pozostali (7%) nie mają wyrobionej opinii na ten temat.

- W ciągu 30 dni poprzedzających sondaż 65% Polaków nie przeczytało żadnej książki. W porównaniu z wynikami sprzed trzech lat zmalała (z 42% do 35%) liczba czytelników. Co piąty badany (22%) przeczytał w tym czasie jedną lub dwie książki, co dwudziesty piąty (4%) - trzy książki, a 6% - co najmniej cztery. Czytelnikami są najczęściej ludzie młodzi i wykształceni. Obecnie po lekturę częściej sięgają respondenci, którym w dzieciństwie rodzice czytali książki, niż osoby niemające takich doświadczeń.

Fundacja „ABC XXI - Program Zdrowia Emocjonalnego” rozpoczęła w naszym kraju kampanię pod hasłem „Cała Polska czyta dzieciom”. W akcję tę włączyły się osoby i instytucje ze świata kultury, agencje reklamowe, artyści, wydawnictwa. Polska Izba Książki zapowiedziała, że 29 września będzie Dniem Głośnego Czytania. Wydawcy i księgarze zorganizują w wielu miastach Polski spotkania z czytelnikami, zachęcając ich do wspólnej lektury z dziećmi. Psychologowie twierdzą, że głośne czytanie nie tylko rozwija słownictwo i zainteresowania dziecka, ale także tworzy więź między nim a dorosłym, sprawia, że czytanie kojarzy się dziecku z przyjemnością i poczuciem bezpieczeństwa.

W sierpniowym sondażu¹ zapytaliśmy ankietowanych, czy w ich rodzinach istnieje zwyczaj głośnego czytania dzieciom. Interesowało nas również, jak często dorośli czytają dzieciom książki, co im czytają, a także czy sami sięgają po książkę dla własnej przyjemności.

CZY CZYTAMY DZIECIOM KSIĄŻKI?

Z dużym prawdopodobieństwem można założyć, że dzieci przyzwyczajone od wczesnego dzieciństwa do kontaktu z książką mają większą szansę stać się aktywnymi czytelnikami niż ich rówieśnicy pozbawieni takich doświadczeń.

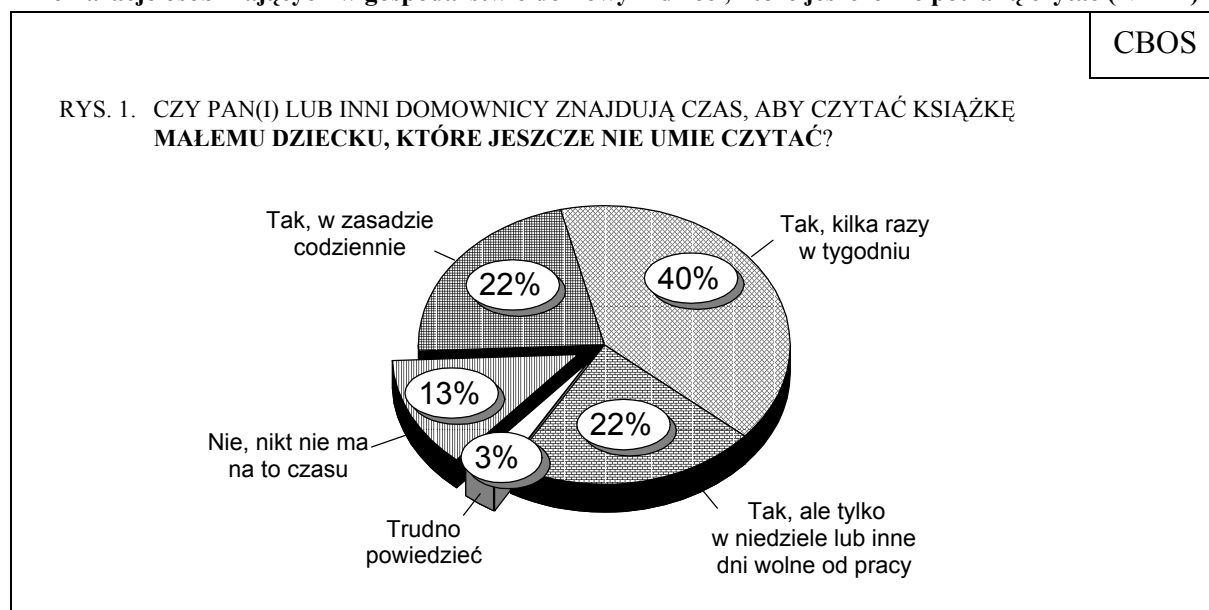
Respondentów, którzy w swoich gospodarstwach domowych mają dzieci w wieku szkolnym i młodsze, zapytaliśmy, czy i jak często w ich rodzinach dorośli czytają dzieciom książki. Hasło akcji popularyzującej głośne czytanie brzmi: *Czytaj swojemu dziecku na głos przez 20 minut dziennie*. Z deklaracji badanych wynika, że w codziennej praktyce hasło to realizuje ponad jedna piąta (22%) rodzin, w których jest małe dziecko nieumiejące jeszcze

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (135) przeprowadzono w dniach 3-6 sierpnia 2001 roku na 964-osobowej reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

czytać. W dwóch piątych takich domów (40%) dorośli czytają swoim pociechom na głos kilka razy w tygodniu. Z dużym prawdopodobieństwem można więc przyjąć, że akcja *Cała Polska czyta dzieciom*, ma szanse dotrzeć do 62% rodzin z małymi dziećmi (już realizujących codzienne czytanie oraz czytających dzieciom dość regularnie). Prawie co ósme małe dziecko (13%) wychowuje się bez kontaktu z książką, a mniej więcej co piąte (22%) ma z nią styczność raczej sporadycznie. Obserwujemy jednak różnice środowiskowe - bez książek wychowuje się jedna piąta dzieci wiejskich, a ponad jedna czwarta ma z nią sporadyczny kontakt. Natomiast w miastach w przeważającej części rodzin dzieci mają regularny kontakt z książką. Istnieje też zależność między czytaniem małym dzieciom a wykształceniem badanych. Regularny kontakt z książką zdecydowanie częściej mają dzieci w rodzinach osób z wyższym wykształceniem niż w pozostałych.

Deklaracje osób mających w gospodarstwie domowym dzieci, które jeszcze nie potrafią czytać (N=214)

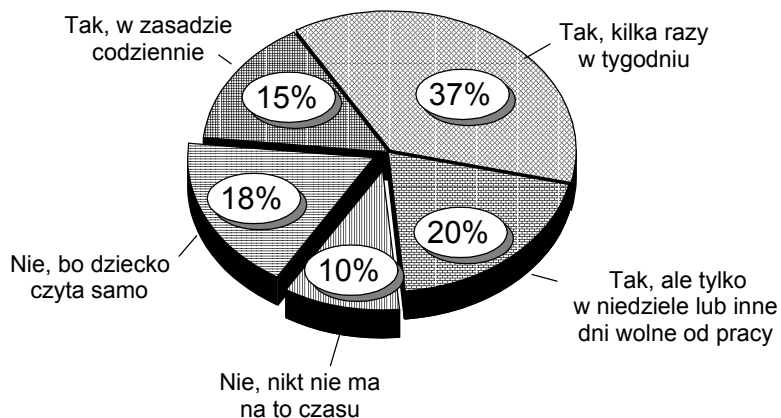

Z chwilą, kiedy dziecko rozpoczyna samodzielnie czytać, lektorska aktywność rodziców, co zresztą oczywiste, wyraźnie spada. Prawdopodobnie dorośli chcą w ten sposób zmusić dziecko do samodzielnej lektury. Wskazuje na to fakt, że niemal jedna piąta (18%) respondentów mających w rodzinie dziecko stawiające pierwsze kroki w nauce samodzielnego czytania stwierdza, że dorośli nie czytają mu książek, ponieważ dziecko samo sięga po lekturę.

Deklaracje osób mających w gospodarstwie domowym dzieci, które dopiero uczą się czytać (N=174)

CBOS

RYS. 2. CZY PAN(I) LUB INNI DOMOWNICY ZNAJDUJĄ CZAS, ABY CZYTAĆ KSIĄŻKĘ DZIECKU, KTÓRE DOPIERO UCZY SIĘ CZYTAĆ?

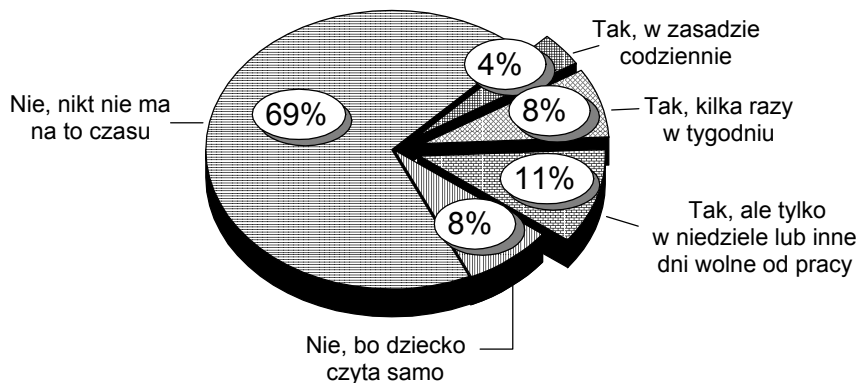

Z naszych badań wynika, że wprawdzie w przeważającej części rodzin dorośli przynajmniej kilka razy w tygodniu znajdują czas na głośne czytanie małemu dziecku, ale zwyczaj głośnego wspólnego czytania nie jest praktykowany w polskich rodzinach. Łącznie ponad trzy czwarte (77%) ankietowanych mających dzieci, które opanowały już naukę czytania, deklaruje, że w ich rodzinach nikt nie ma czasu na głośne czytanie książek dzieciom lub nie jest to praktykowane, ponieważ dzieci czytają same.

Deklaracje osób mających w gospodarstwie domowym dzieci, które umieją już dobrze czytać (N=266)

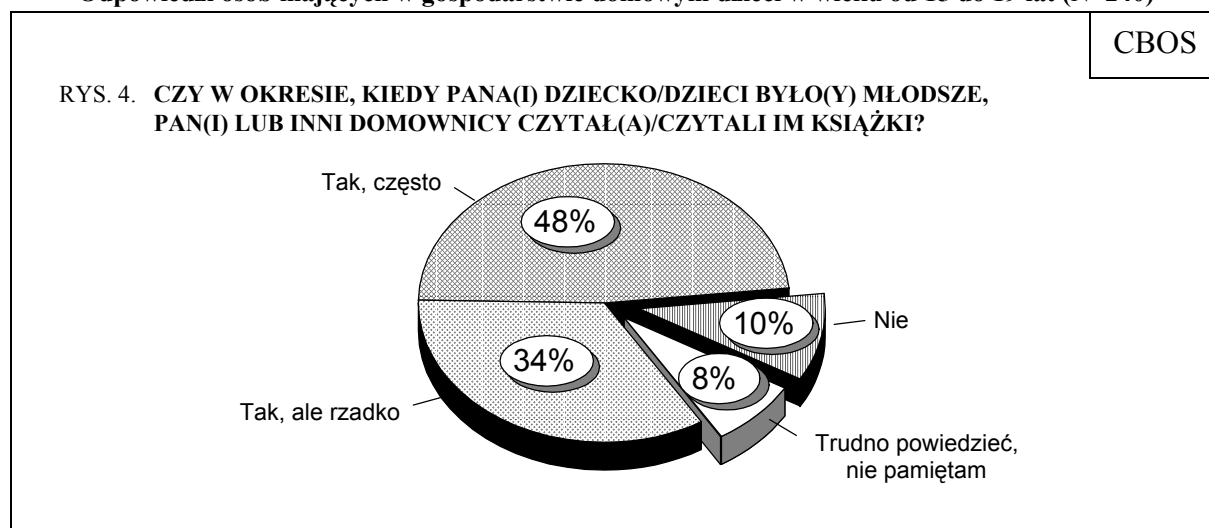
CBOS

RYS. 3. CZY PAN(I) LUB INNI DOMOWNICY ZNAJDUJĄ CZAS, ABY CZYTAĆ KSIĄŻKĘ STARSZEMU DZIECKU, KTÓRE DOBRZE CZYTA, ALE LUBI, KIEDY KTOŚ CZYTA NA GŁOS?

Blisko połowa badanych (48%) mających w rodzinie dzieci w wieku od 15 do 19 lat deklaruje, że kiedy były one młodsze, często czytano im książki, a jedna trzecia (34%) przyznaje, że zdarzało się to raczej sporadycznie. W co dziesiątej rodzinie (10%) domownicy w ogóle nie czytali dzieciom na głos.

Odpowiedzi osób mających w gospodarstwie domowym dzieci w wieku od 15 do 19 lat (N=240)

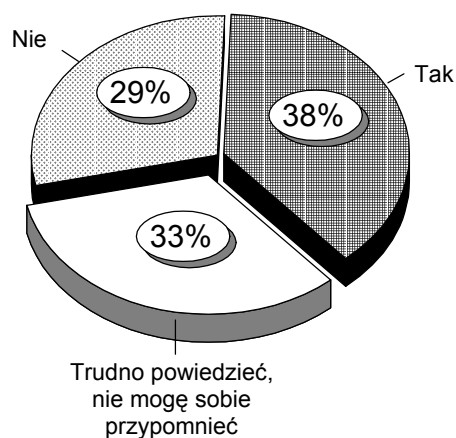

Ogólnie można stwierdzić, że chociaż do rzadkości należą rodziny, w których dzieciom wcale nie czyta się książek, to również codzienne, systematyczne czytanie na głos nie należy do zajęć powszechnych. Trzeba jednak wyraźnie podkreślić, że sondaż był realizowany na reprezentatywnej próbie dorosłych Polaków, a nie na reprezentacji rodzin z dziećmi.

CO CZYTAĆ DZIECIOM?

Wszystkich ankietowanych, niezależnie od tego, czy mają dzieci czy też nie, zapytaliśmy, czy jest taka książka, którą chcieliby polecić innym rodzicom, aby koniecznie przeczytali swoim dzieciom. Opinie na ten temat są wyraźnie podzielone. Jedna trzecia ankietowanych nie może sobie przypomnieć takiej książki, niewiele mniejszy odsetek twierdzi, że nie zna książki godnej polecenia.

RYS. 5. CZY JEST TAKA KSIĄŻKA LUB KSIĄŻKI, KTÓRĄ/KTÓRE CHCIAŁ(A)BY PAN(I) POLECIC INNYM RODZICOM, ABY KONIECZNIE PRZECZYTALI DZIECIOM?

Tylko niespełna dwie piąte respondentów (38%, tj. 364 osoby) deklaruje, że zna książki, które zasługują na to, aby rodzice koniecznie przeczytali je swoim dzieciom. Preferencje w tym zakresie są bardzo różnorodne i rozproszone. Wśród wymienionych tytułów dominują bajki i baśnie oraz książki dla najmłodszych czytelników. Jest to dość oczywiste, skoro pytamy o książki dla dzieci i to w kontekście czytania na głos. Nie zabrakło jednak pozycji, które roboczo nazwaliśmy *książkami dla małych, średnich i dużych*. Do tej kategorii zaliczyliśmy powieści oraz opowiadania dla dzieci i młodzieży (autorów nie tylko polskich, ale i zagranicznych), zarówno znane i popularne od dawna na rynku polskim, jak i takie, które stosunkowo niedawno pojawiły się w księgarniach, ale szybko zdobywają sobie sympatię młodych czytelników (np. *Harry Potter* czy najnowsze książki Małgorzaty Musierowicz). Ich wspólną cechą jest to, że lektura tych książek może sprawić przyjemność odbiorcom w różnym wieku i o zróżnicowanych gustach i kompetencjach czytelniczych.

	CBOS
JAKĄ KSIĄŻKĘ POLECIL(A)BY PAN(I) RODZICOM, ABY KONIECZNIE PRZECZYTALI JĄ SWOIM DZIECIOM?	N=364
BAJKI I BAŚNIE DLA NAJMŁODSZYCH - OGÓLEM	60%
w tym wymienione konkretne pozycje:	
Hans Christian Andersen - wszystkie baśnie, bajki lub konkretne tytuły bajek, np.: <i>Dziewczynka z zapalkami, Brzydkie kaczątko, Calineczka, Ołowiany żołnierz, Kwiaty na poddaszu</i>	35%
Jan Brzechwa - wszystkie bajki, wiersze lub konkretne tytuły, np.: <i>Małpa w kąpieli, Na wyspach Bergamutach, Szewczyk Dratewka</i> i inne	12%
Klasyczne bajki dla dzieci , takie jak: <i>Kopciuszek, Śpiąca Królowna, Tomcio Paluszek, Królowna Śnieżka, Czerwony Kapturek, O rybaku i złotej rybce, Konik Garbusek</i>	12%
Bracia Grimm - wszystkie bajki lub konkretne tytuły bajek, np.: <i>Trzy świnki, Ośła Skórka</i>	7%
Inne bajki i opowiadania dla najmłodszych , np. <i>Wróbelek Elemelek, Miś Uszatek, Ferdynand Wspaniały, Miś Fantazy, Przyjaciele króliczki Marty, Sceny z życia smoków, Nocne życie sów - bajki z wiejskiego podwórka, Remis i inne strachy, Kefir, Kluska i tutejszy</i>	6%
Julian Tuwim - wszystkie bajki i wiersze lub konkretne tytuły, np. <i>Lokomotywa</i>	5%
Zbiory baśni i bajek - baśnie świata, baśnie polskie, a także „Złota encyklopedia bajek polskich”, seria „Poczytaj mi mamó”, <i>Baśnie z 1001 nocy, Bajarka opowiada</i> i inne	5%
KSIĄŻKI DLA NAJMŁODSZYCH - OGÓLEM	18%
w tym wymienione konkretne pozycje:	
Alan A. Milne <i>Kubuś Puchatek</i>	10%
Maria Konopnicka <i>O krasnoludkach i sierotce Marysi, Na jagody</i> oraz opowiadania	5%
Astrid Lindgren <i>Dzieci z Bullerbyn</i>	3%
Inne klasyczne książeczki dla dzieci , jak np. <i>Pinokio, Piotruś Pan</i> i inne	2%
KSIĄŻKI DLA MAŁYCH, ŚREDNICH I DUŻYCH - OGÓLEM	38%
w tym wymienione konkretne pozycje:	
Henryk Sienkiewicz - wszystkie książki lub konkretne tytuły, np. <i>Trylogia, W pustyni i w puszczy, Krzyżacy, Quo vadis</i>	10%
Znane i popularne już w czasach, gdy dziadkowie byli dziećmi, przekłady książek dla młodzieży , np. <i>Ania z Zielonego Wzgórza, Mała księżniczka, Księżę i żebrak, Winnetou, Przygody Tomka Sawyera, Lassie wróć, Robinson Crusoe, Dwieście tysięcy mil podwodnej żeglugi, Tajemniczy ogród, Alicja w krainie czarów</i> itp.	9%
Lektury szkolne dla młodzieży (głównie z czasów pokolenia rodziców), np. <i>Chłopi, Lalka, Stara baśń, Nasza szkapa, Antek, Chłopcy z Placu Broni, Stary człowiek i morze, Pan Tadeusz, Medaliony, Janko Muzykant, Wierna rzeka</i> itp.	9%
Antoine Saint-Exupéry <i>Mały książę</i>	6%
Kornel Makuszyński - wszystkie książki lub konkretne tytuły, np. <i>Koziołek Matolek, Szatan z VII klasy, Awantura o Basię, Król Maciuś I, Panienska z okienka</i>	4%
Znane i popularne polskie książki i serie przygodowe dla młodzieży , np. Alfreda Szklarskiego (z serii „Przygody Tomka”, „Pan Samochodzik”), Małgorzaty Musierowicz, Adama Bahdaja , komiksy Papcia Chmiela i inne	3%
Znane przekłady popularnych serii dla dzieci : „Mary Poppins”, „Przygody Pippi”, inne książki Astrid Lindgren , seria „Mikołajki”, „Harry Potter”, „Opowieści z Narni” i inne	3%
Inne znane i lubiane opowiadania i książki dla dzieci polskich autorów, np. <i>Dzieci z Leszczynowej Górki, Rogas z Doliny Roztoki, Plastusiowy pamiętnik</i> , książki Janiny Porazińskiej, Marii Kownackiej	2%
Edmund De Amicis - wszystkie opowiadania lub ich konkretne tytuły, np.: <i>Serce, Od Apeninów do Andów</i>	1%

cd.

WSKAZANIE PROBLEMATYKI LUB TREŚCI LEKTUR - OGÓLEM	6%
w tym wymienione konkretne pozycje:	
Historia Polski , opowiadania historyczne o naszym kraju, ale tu również: <i>Dzieci doktora Korczaka, Dywizjon 303, Kamienie na szaniec</i> i inne związane z historią Polski	2%
Poezje dla dzieci i młodzieży - ogólnie oraz np. wiersze Wandy Chotomskiej , bajki Ignacego Krasickiego, Jana Kochanowskiego , poezje i ballady Adama Mickiewicza	2%
Książki przygodowe, podróżnicze, przyrodnicze, opowieści fantystyczne (np: Arkadego Fidlera, Stanisława Lema, Johna R. R. Tolkiena), książki historyczne	2%
Książki o treści religijnej - <i>Biblia dla dzieci, Ewangelia, Nowy i Stary Testament, Anioł Stróż</i> , poezje siostry Faustyny i inne	1%
KSIĄŻKI RACZEJ O DZIECIACH NIŻ DLA DZIECI , np. <i>Vademecum życia dziecka, Jak mówić, aby dzieci słuchały, jak słuchać, aby dzieci mówiły, Potęga podświadomości</i> - J. Murphy, <i>Pamiętnik narkomanki, Dzieci z Dworca ZOO</i> , cykl książek na temat dojrzewania	1%
Pozostałe tytuły i autorzy - wymieniani sporadycznie lub trudni do sklasyfikowania	6%

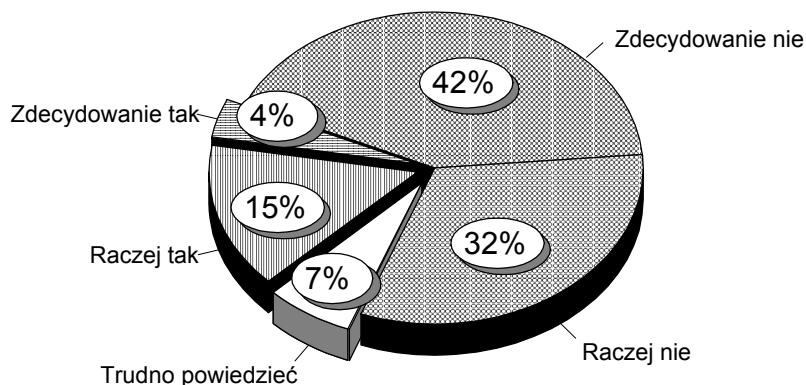
Procenty nie sumują się do 100, ponieważ ankietowani mogli wymienić więcej niż jedną książkę

Wymienione przez ankietowanych tytuły i autorów można sklasyfikować na wiele sposobów, jednak nie to było naszym celem. Chcieliśmy tylko podjąć próbę ustalenia swego rodzaju kanonu książek dla dzieci typowanego przez tzw. przeciętnych dorosłych odbiorców książki. Niektórzy z nich polecali zresztą nie konkretne tytuły, ale autorów godnych przeczytania lub problematykę, z którą należy zapoznawać dzieci od najmłodszych lat. Wśród autorów polskich wielokrotnie wymieniano: Jana Brzechwę, Marię Konopnicką, Kornela Makuszyńskiego, Adama Mickiewicza, Henryka Sienkiewicza, Juliana Tuwima, Małgorzatę Musierowicz. Co pięćdziesiąty badany (2%) uważa, że od najmłodszych lat należy zaznajamiać dzieci z historią Polski poprzez czytanie im książek opowiadających o dziejach naszego narodu.

CZY TELEWIZJA MOŻE ZASTĄPIĆ KSIĄŻKĘ?

Prościej jest posadzić dziecko przed telewizorem, żeby obejrzało sobie bajeczkę lub film dla dzieci, niż poświęcić mu czas na głośne czytanie. Okazuje się jednak, że większość dorosłych nie traktuje tych czynności zamiennie. Większość ankietowanych sądzi, że czym innym jest przeczytanie dziecku książki, a czym innym obejrzenie w telewizji jej ekranizacji. Tak twierdzi trzy czwarte badanych (74%), natomiast jedna piąta (19%) jest odmiennego zdania.

RYS. 6. CORAZ CZĘŚCIEJ W TELEWIZJI MOŻNA OBEJRZEĆ FILMY, KTÓRE SĄ EKSPANIZACJĄ BAJEK I POWIEŚCI DLA DZIECI. JAK PAN(I) SĄDZI, CZY OBEJRZENIE TAKIEGO FILMU MOŻE ZASTĄPIĆ PRZECZYTANIE DZIECKU KSIĄŻKI?

Im wyższe jest wykształcenie badanych, tym częściej uważają oni, że obejrzenie filmu nie może zastąpić lektury. Osoby najstarsze (15%), mieszkańcy wsi (10%) oraz respondenci z wykształceniem podstawowym (15%) częściej niż inni nie mają wyrobionego zdania w tej sprawie.

CZYTELNICTWO KSIĄŻEK

Dla większości Polaków lipiec i sierpień to miesiące wypoczynku, a w każdym razie czas pewnego spowolnienia w wykonywaniu obowiązków. W tym okresie w większym niż zazwyczaj wymiarze oddajemy się zajęciom ulubionym lub takim, na które poza wakacjami i urlopem nie mamy czasu. Z tego powodu, a także dla zachowania porównywalności z danymi sondażowymi sprzed trzech lat, zapytaliśmy respondentów o liczbę przeczytanych książek w ciągu jednego miesiąca.

W okresie 30 dni poprzedzających sondaż niemal dwie trzecie respondentów (65%) nie przeczytało żadnej książki, a jedna piąta (22%) przeczytała jedną lub dwie pozycje. Do rzadkości należało intensywniejsze oddawanie się lekturze.

Ogólnie można stwierdzić, że obecnie mniej osób niż trzy lata temu sięgnęło po książkę. Także obecnie odnotowana intensywność czytania jest nieco niższa. Oczywiście nie ma podstaw do wnioskowania o spadku czytelnictwa książek w ogóle. Można się tylko ograniczyć do stwierdzenia, że mniej Polaków oddawało się lekturze latem tego roku niż w analogicznym okresie 1998 roku.

Tabela 1

Ile łącznie przeczytał(a) Pan(i) książek w ciągu ostatnich 30 dni?	Wskazania respondentów według terminów badań	
	VIII 1998	VIII 2001
	w procentach	
Nie czytałem(a) w tym czasie żadnej książki	58	65
Zacząłem(a) czytać książkę, ale jeszcze nie skończyłem(a)	3	3
Jedną	13	13
Dwie	12	9
Trzy	7	4
Cztery i więcej	6	6

Zarówno czytelnictwo książek, jak i intensywność czytania są zróżnicowane społecznie. W ciągu 30 dni poprzedzających sondaż po książkę najczęściej sięgali ludzie młodzi (w wieku od 18 do 34 lat), choć zazwyczaj ograniczali się do jednej lub dwóch pozycji. Zasięg i intensywność czytelnictwa wykazują oczywiście wyraźny związek z poziomem wykształcenia badanych - im wyższe wykształcenie, tym większy odsetek czytelników i tym większy odsetek tych, którzy przeczytali w tym czasie więcej niż jedną książkę. W ciągu ostatniego miesiąca ani jednej książki nie przeczytało 80% osób z wykształceniem podstawowym i tylko 27% z wyższym. Silny jest też związek czytelnictwa z miejscem zamieszkania - ostatnio ani jednej książki nie przeczytało 76% mieszkańców wsi (86% rolników), ale także 50% mieszkańców największych miast.

O ile to, czy w dzieciństwie rodzice czytali respondentowi książki czy też nie czytali, nie ma wpływu na fakt, czy obecnie w jego rodzinie czyta się dzieciom na głos, o tyle nie pozostaje bez wpływu na jego obecną aktywność czytelniczną. Raz jeszcze można odwołać się

do opinii ekspertów, że dzieci przyzwyczajone od wczesnego dzieciństwa do kontaktu z książką mają większą szansę stać się aktywnymi czytelnikami niż ich rówieśnicy pozbawieni takich doświadczeń.

Z deklaracji jednej trzeciej badanych (32%) wynika, że w okresie kiedy byli dziećmi, rodzice lub inni domownicy często czytali im książki. Jednak niewiele mniejszy odsetek (28%) we wczesnym dzieciństwie nie miał w domu kontaktu z lekturą.

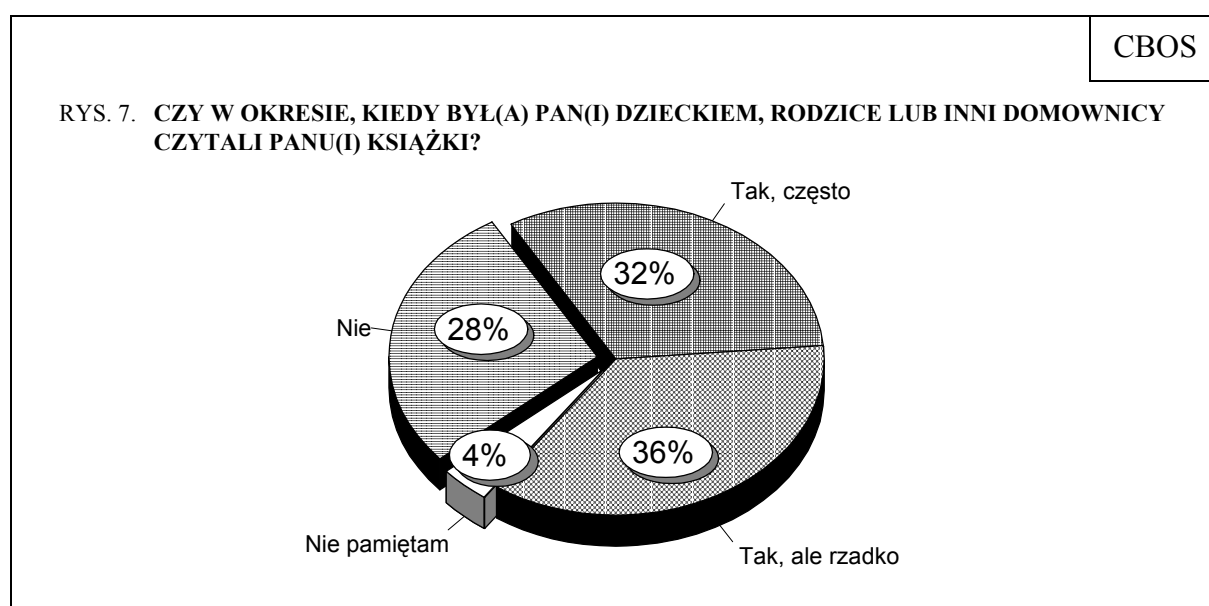

Tabela 2

Czy w ciągu ostatnich 30 dni czytał(a) Pan(i) książkę dla własnej przyjemności, niezwiązaną z Pana(i) nauką lub pracą (np. opowiadanie, powieść)?	Czy w okresie, kiedy był(a) Pan(i) dzieckiem, rodzice lub inni domownicy czytali Panu(i) książki?			
	Tak, często	Tak, ale rzadko	Nie	Nie pamiętam
	w procentach			
Tak	50	32	14	4
Nie	23	37	35	5

Warto zauważyć, że obecnie wielokrotnie częściej sięgają po książkę respondenci przyzwyczajeni do lektury od wczesnego dzieciństwa, niż ci, którym rodzice nie czytali książek. Natomiast sporadyczny kontakt z książką we wczesnym dzieciństwie wydaje się nie różnicować późniejszej aktywności czytelniczej. W tym kontekście szczególnego znaczenia

nabiera stwierdzenie Ireny Koźmińskiej, prezesa fundacji promującej głośne czytanie dzieciom, że *nikt nie rodzi się czytelnikiem*. Do lektury książek trzeba przyzwyczajać młode pokolenie od wczesnego dzieciństwa.

★

★

★

Z deklaracji ankietowanych mających w swoich gospodarstwach domowych dzieci w wieku szkolnym wynika, że w przeważającej części polskich rodzin przynajmniej kilka razy w tygodniu czyta się dzieciom na głos lub czytało książki, kiedy dzieci były młodsze. Jednak mniej więcej w co dziesiątym domu, w którym są dzieci dopiero zaczynające naukę (10%) lub młodsze (13%), dorośli w ogóle nie mają na to czasu. Wczesny kontakt z książką ma istotny wpływ na późniejszą aktywność czytelniczną. Okazuje się, że ci, którym regularnie czytano książki we wczesnym dzieciństwie, obecnie częściej sami sięgają po lekturę niż osoby niemające takich doświadczeń.

Opracowała

Macieja FALKOWSKA

A N E K S

Tabela 1. Czy Pan(i) lub inni domownicy znajdują czas, aby czytać książkę **małemu dziecku, które jeszcze nie umie czytać**? 1 - Tak, w zasadzie codziennie; 2 - Tak, kilka razy w tygodniu; 3 - Tak, ale tylko w niedziele lub inne dni wolne od pracy; 4 - Nie, nikt nie ma na to czasu

(%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	22	40	22	13	3	214
Płeć						
Mężczyźni	24	31	19	19	7	93
Kobiety	20	47	24	8	1	121
Wiek						
18-24 lat	13	23	33	31	0	28
25-34	24	35	25	11	5	86
35-44	13	55	13	15	3	52
45-54	40	29	27	0	4	26
55-64	38	43	0	19	0	11
65 lat i więcej	9	76	15	0	0	11
Miejsce zamieszkania						
Wieś	15	36	28	20	1	98
Miasto do 20 tys.	27	37	15	9	11	31
20-100 tys.	31	37	16	14	3	35
101-500 tys.	25	48	24	3	0	35
501 tys. i więcej mieszk.	30	61	0	0	10	16
Wykształcenie						
Podstawowe	9	47	29	12	3	49
Zasadnicze zawodowe	24	38	19	19	0	63
Średnie	18	31	28	15	8	67
Wyższe	43	53	5	0	0	36
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	24	72	4	0	0	19
Prac. umysł. niż. szczebla	41	26	15	6	12	18
Pracownicy fiz.- umysł.	26	39	21	14	0	24
Robotnicy wykwalifikowani	17	41	28	13	0	19
Robotnicy niewykwalifik.	23	27	0	0	50	3
Rolnicy	0	22	26	47	6	20
Pracujący na własny rach.	40	33	16	6	6	16
Bierni zawodowo						
Renciści	27	40	12	14	7	16
Emeryci	45	55	0	0	0	12
Uczniowie i studenci	0	11	62	26	0	8
Bezrobotni	17	53	24	7	0	27
Gospodynie domowe i inni	14	37	36	13	0	32
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	21	53	14	8	3	47
spółce właścicieli	30	27	9	20	14	16
prywatnych i państwa	39	37	18	2	3	37
sekt. pryw. poza rolnict.	3	24	27	41	5	23
prywatnym gosp. rolnym						
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	11	40	32	14	3	37
276-399	0	43	34	23	0	25
400-549	34	40	15	5	5	29
550-799	34	50	4	11	0	20
Powyżej 799 zł	35	41	17	0	6	25
Ocena własnych war. mater.						
Złe	12	44	30	12	2	72
Średnie	22	37	22	14	5	102
Dobre	38	42	6	13	2	40
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	0	62	27	0	11	7
Raz w tygodniu	25	39	22	11	3	128
1-2 razy w miesiącu	16	42	20	17	4	35
Kilka razy w roku	21	38	20	21	0	32
W ogóle nie uczestniczy	24	33	23	12	8	12
Poglądy polityczne						
Lewica	31	38	21	6	4	64
Centrum	31	34	19	14	2	59
Prawica	8	46	25	15	7	51
Trudno powiedzieć	13	45	22	21	0	40

Tabela 2. Czy Pan(i) lub inni domownicy znajdują czas, aby czytać książkę **dziecku, które dopiero uczy się czytać**? 1 - Tak, w zasadzie codziennie; 2 - Tak, kilka razy w tygodniu; 3 - Tak, ale tylko w niedziele lub inne dni wolne od pracy; 4 - Nie, nikt nie ma na to czasu; 5 - Nie, bo dziecko czyta samo

(%)

	1	2	3	4	5	Liczba osób
Ogółem	15	37	20	10	18	174
Płeć						
Mężczyźni	14	27	27	14	18	89
Kobiety	17	47	14	5	17	85
Wiek						
18-24 lat	5	22	22	21	30	14
25-34	22	31	28	9	11	52
35-44	8	47	12	10	23	64
45-54	13	37	37	4	10	24
55-64	28	23	11	22	16	10
65 lat i więcej	33	36	4	0	28	11
Miejsce zamieszkania						
Wieś	15	30	21	15	19	84
Miasto do 20 tys.	20	34	13	7	26	24
20-100 tys.	16	49	13	7	14	27
101-500 tys.	11	27	46	0	16	24
501 tys. i więcej mieszk.	17	70	0	7	7	16
Wykształcenie						
Podstawowe	10	38	30	9	13	44
Zasadnicze zawodowe	7	37	18	18	21	51
Średnie	19	34	19	6	21	58
Wysze	37	43	9	0	10	21
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	8	61	20	0	10	10
Prac. umysł. niż. szczebla	29	31	17	0	23	19
Pracownicy fiz.- umysł.	14	49	18	11	9	20
Robotnicy wykwalifikowani	14	19	37	17	13	20
Robotnicy niewykwalifik.	36	24	0	0	40	6
Rolnicy	9	31	7	33	20	20
Pracujący na własny rach.	0	79	0	0	21	5
Bierni zawodowo						
Renciści	27	38	14	11	10	20
Emeryci	23	0	49	0	28	11
Uczniowie i studenci	0	31	31	16	22	10
Bezrobotni	0	39	24	8	29	14
Gospodynie domowe i inni	16	55	18	0	11	18
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	21	38	17	4	20	50
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	43	12	4	40	0	9
sekt. pryw. poza rolnict.	0	52	31	0	17	23
prywatnym gosp. rolnym	11	32	11	29	17	23
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	13	19	40	8	20	34
276-399	7	35	29	9	20	22
400-549	20	34	10	6	29	30
550-799	20	45	21	0	14	12
Powyżej 799 zł	31	42	13	6	8	19
Ocena własnych war. mater.						
Złe	21	40	16	11	11	64
Średnie	13	28	28	11	20	76
Dobre	9	49	11	5	26	34
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	6	53	20	0	21	12
Raz w tygodniu	17	38	22	5	18	96
1-2 razy w miesiącu	9	37	18	25	11	35
Kilka razy w roku	11	29	22	8	30	24
W ogóle nie uczestniczy	52	26	10	12	0	9
Poglądy polityczne						
Lewica	19	37	20	3	21	46
Centrum	16	36	23	10	15	45
Prawica	17	30	29	11	13	40
Trudno powiedzieć	9	44	10	15	22	44

Tabela 3. Coraz częściej w telewizji można obejrzeć filmy, które są ekranizacją bajek i powieści dla dzieci. Jak Pan(i) sądzi, czy obejrzenie takiego filmu może zastąpić przeczytanie dziecku książki?

	(%)			
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	19	74	7	964
Płeć				
Mężczyźni	18	74	8	457
Kobiety	20	74	6	507
Wiek				
18-24 lat	18	80	1	138
25-34	13	83	4	170
35-44	18	79	4	194
45-54	24	66	9	193
55-64	17	76	7	101
65 lat i więcej	23	62	15	167
Miejsce zamieszkania				
Wieś	24	67	10	352
Miasto do 20 tys.	15	81	3	123
20-100 tys.	17	82	1	172
101-500 tys.	17	74	8	191
501 tys. i więcej mieszk.	16	77	7	126
Wykształcenie				
Podstawowe	29	57	15	267
Zasadnicze zawodowe	24	69	7	261
Średnie	12	86	2	330
Wyższe	4	94	2	106
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier. i inteligencja	5	94	1	62
Prac. umysł. niż. szczebla	15	82	3	86
Pracownicy fiz. - umysł.	23	70	7	75
Robotnicy wykwalifikowani	25	72	3	87
Robotnicy niewykwalifik.	14	68	18	24
Rolnicy	23	71	7	59
Pracujący na własny rach.	10	87	3	53
Bierni zawodowo				
Renciści	26	60	13	132
Emeryci	18	71	11	172
Uczniowie i studenci	8	92	0	68
Bezrobotni	22	74	4	87
Gospodynie domowe i inni	30	63	6	58
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	18	77	4	174
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	21	77	3	74
sekt. pryw. poza rolnict.	15	79	6	153
prywatnym gosp. rolnym	20	67	13	72
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	21	73	6	96
276-399	27	65	7	78
400-549	18	76	6	165
550-799	18	75	6	140
Powyżej 799 zł	16	80	4	177
Ocena własnych war. mater.				
Złe	16	74	11	319
Średnie	21	74	6	462
Dobre	21	76	3	183
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	19	72	9	55
Raz w tygodniu	19	74	8	488
1-2 razy w miesiącu	21	71	8	156
Kilka razy w roku	23	74	3	192
W ogóle nie uczestniczy	7	86	7	70
Poglądy polityczne				
Lewica	18	77	6	282
Centrum	16	79	5	239
Prawica	19	78	4	221
Trudno powiedzieć	25	62	13	221

Tabela 4. Ile łącznie przeczytał(a) Pan(i) książek w ciągu ostatnich 30 dni? 1 - Jedną; 2 - Dwie; 3 - Trzy; 4 - Cztery i więcej; 5 - Zaczęła(a)m czytać książkę, ale jeszcze nie skończyła(a)m; 6 - Nie czytała(a)m w tym czasie żadnej książki

	(%)						Liczba osób
	1	2	3	4	5	6	
Ogółem	13	9	4	6	3	65	949
Płeć							
Mężczyźni	11	6	1	3	3	75	446
Kobiety	15	12	6	8	3	56	503
Wiek							
18-24 lat	15	13	5	7	4	57	135
25-34	15	13	1	7	6	58	170
35-44	16	9	3	7	4	61	192
45-54	14	7	7	4	1	67	187
55-64	11	6	2	7	2	72	101
65 lat i więcej	9	5	3	3	1	78	163
Miejsce zamieszkania							
Wieś	11	5	2	2	3	76	351
Miasto do 20 tys.	12	14	5	4	3	63	122
20-100 tys.	10	11	4	7	2	66	166
101-500 tys.	17	12	4	9	3	55	189
501 tys. i więcej mieszk.	20	10	7	9	4	50	122
Wykształcenie							
Podstawowe	7	3	3	4	2	80	266
Zasadnicze zawodowe	10	6	1	2	3	77	253
Średnie	17	13	5	6	4	55	324
Wyższe	26	19	10	16	2	27	106
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	27	18	12	11	4	28	62
Prac. umysł. niż. szczebla	23	19	3	9	4	42	86
Pracownicy fiz.- umysł.	15	8	0	2	1	73	75
Robotnicy wykwalifikowani	9	6	0	4	8	73	80
Robotnicy niewykwalifik.	6	14	8	0	0	72	24
Rolnicy	4	3	0	5	1	86	59
Pracujący na własny rach.	21	12	6	7	6	49	52
Bierni zawodowo							
Renciści	10	4	2	3	1	80	132
Emeryci	10	6	5	5	1	73	168
Uczniowie i studenci	18	17	7	11	7	41	68
Bezrobotni	5	8	3	5	2	76	85
Gospodynie domowe i inni	20	7	3	9	4	58	57
Pracuje w:							
inst. państw., publicznej	24	10	5	8	2	51	169
spółce właścicieli	8	15	5	4	2	66	72
prywatnych i państwa	16	13	4	4	7	56	153
sekt. pryw. poza rolnict.	4	2	1	5	1	88	72
prywatnym gosp. rolnym							
Dochody na jedną osobę							
Do 275 zł	12	6	3	3	2	73	96
276-399	14	5	3	4	5	69	78
400-549	10	5	10	4	4	67	163
550-799	16	11	2	7	1	63	134
Powyżej 799 zł	19	12	3	10	3	54	173
Ocena własnych war. mater.							
złe	10	8	4	5	4	70	316
Średnie	14	7	3	6	3	68	457
Dobre	17	18	5	7	3	49	177
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	10	16	7	7	0	61	55
Raz w tygodniu	16	6	4	5	4	65	480
1-2 razy w miesiącu	9	14	2	3	1	71	152
Kilka razy w roku	12	9	4	7	4	64	191
W ogóle nie uczestniczy	12	14	3	11	1	59	69
Poglądy polityczne							
Lewica	15	11	5	5	2	62	274
Centrum	14	9	3	6	2	64	239
Prawica	17	10	5	6	4	58	217
Trudno powiedzieć	7	7	3	4	3	76	218

Tabela 5. Czy w okresie, kiedy był(a) Pan(i) dzieckiem, rodzice lub inni domownicy czytali Panu(i) książki?

(%)

	Nie	Tak, ale rzadko	Tak, często	Nie pamiętam	Liczba osób
Ogółem	28	36	32	4	964
Płeć					
Mężczyźni	27	41	27	4	457
Kobiety	29	30	36	5	507
Wiek					
18-24 lat	18	31	48	3	138
25-34	15	45	36	4	170
35-44	25	40	29	6	194
45-54	27	40	32	1	193
55-64	45	20	28	7	101
65 lat i więcej	46	29	20	6	167
Miejsce zamieszkania					
Wieś	37	36	21	6	352
Miasto do 20 tys.	24	33	40	3	123
20-100 tys.	23	37	37	3	172
101-500 tys.	25	34	39	2	191
501 tys. i więcej mieszk.	21	36	37	6	126
Wykształcenie					
Podstawowe	44	33	19	5	267
Zasadnicze zawodowe	28	40	27	6	261
Średnie	20	37	40	3	330
Wyższe	16	28	53	3	106
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	15	28	55	2	62
Prac. umysł. niż. szczebla	16	37	43	4	86
Pracownicy fiz. - umysł.	24	53	19	4	75
Robotnicy wykwalifikowani	24	48	21	7	87
Robotnicy niewykwalifik.	34	36	30	0	24
Rolnicy	37	27	26	9	59
Pracujący na własny rach.	20	33	41	7	53
Bierni zawodowo					
Renciści	33	41	22	5	132
Emeryci	48	27	20	5	172
Uczniowie i studenci	6	36	58	0	68
Bezrobotni	28	25	45	2	87
Gospodynie domowe i inni	27	40	30	4	58
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	18	43	36	2	174
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	20	42	33	5	74
sekt. pryw. poza rolnict.	23	39	32	6	153
prywatnym gosp. rolnym	40	30	23	7	72
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	32	36	30	2	96
276-399	27	45	26	2	78
400-549	32	36	30	2	165
550-799	38	33	25	4	140
Powyżej 799 zł	25	32	39	4	177
Ocena własnych war. mater.					
Złe	31	34	29	6	319
Średnie	31	37	29	4	462
Dobre	17	35	45	3	183
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	31	33	34	2	55
Raz w tygodniu	27	38	31	4	488
1-2 razy w miesiącu	29	36	31	4	156
Kilka razy w roku	29	31	35	5	192
W ogóle nie uczestniczy	31	31	32	6	70
Poglądy polityczne					
Lewica	23	37	35	6	282
Centrum	28	39	32	1	239
Prawica	27	34	38	1	221
Trudno powiedzieć	37	32	22	9	221